

Onderzoek naar de opties voor een centrale database met metadata van digitale content

Resultaten van een interviewronde onder de stakeholders Openbare Bibliotheken, Universiteitsbibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek en OCLC EMEA

Maurits van der Graaf
2011-03-25
Pleiade Management and Consultancy BV
Keizersgracht 62
1015 CS Amsterdam
The Netherlands
T: +31 20 488 9397
F: + 31 20 684 7773
m.vdgraaf@pleiade.nl
www.pleiade.nl

Inhoud

Management samenvatting	3
1. Inleiding	4
2. De visie: een centrale databank met metadata voor digitale content	5
2.1 Visiedocument GII consortium	5
2.2 Panorama	5
2.3 De centrale databank metadata digitale content nader bekeken	5
3. Methoden	7
3.1 Interviews	7
3.2 Indeling metadata	8
4. Universiteitsbibliotheken	9
4.1 Inleiding	9
4.2 Categorieën digitale content	9
4.3 Uniform discovery tools en metadata van gelicentieerde digitale content	9
4.4 Repositories en metadata overige bestanden bij universiteitsbibliotheken	13
4.5 Samenvattend overzicht metadata bij UB's	15
4.6 Visies UB's op de voorgestelde centrale databank metadata digitale content	17
5. Openbare bibliotheken	19
5.1 Huidige situatie metadata digitale content	19
5.2 Landelijke inkoopcommissie digitale content	20
5.3 Digitale infrastructuur van bibliotheek.nl: van de Aquabrowser naar een eigen zoeksysteem	20
5.4 Behoeftte aan de diverse categorieën informatie bij OB leden	21
5.5 Visie op de centrale databank met metadata digitale content	21
6. Koninklijke Bibliotheek	23
6.1 Categorieën metadata binnen de Koninklijke Bibliotheek	23
6.2 Centrale metadata opslag	23
6.3 Gedigitaliseerde historische informatie	24
6.4 Strategie KB betreffende gedigitaliseerd historisch materiaal	24
6.5 E-depot	26
7. Ontwikkelingen bij OCLC met het oog op de informatie- infrastructuur	28
7.1 Open Index en de GGC en WorldCat	28
7.2 Strategie OCLC en de rol van de GGC daarin	30
8. Conclusies en aanbevelingen	31
8.1 Conclusies	31
8.2 Aanbevelingen	33
Bijlage A: Record use policy van OCLC	35

Management samenvatting

Doelstellingen en opzet onderzoek

- Het onderzoek richtte zich op het draagvlak voor en de opties om te komen tot een centrale database met metadata van digitale content, een onderdeel van de visie voor een vernieuwde gemeenschappelijke informatie infrastructuur voor de bibliotheken in Nederland, zoals beschreven in het in 2010 uitgebrachte Visiedocument van het Consortium Gemeenschappelijke Informatie-Infrastructuur.
- Kenmerken van de voorgestelde databank zijn onder andere een Open Index en toegang tot informatie van alle bibliotheken.
- Voor het onderzoek werden 16 persoonlijke interviews gehouden met in het totaal 28 vertegenwoordigers van de OB sector, de UB sector, de Koninklijke Bibliotheek en OCLC EMEA.

Conclusies

Uit deze interviews kunnen de volgende conclusies getrokken worden over de eventueel op te zetten centrale databank met metadata van digitale content:

- Voor de universiteitsbibliotheken past een centrale databank met metadata voor digitale content *niet* in de ontwikkeling van hun digitale bibliotheek.
- Voor de openbare bibliotheken past een centrale databank met metadata voor digitale content in de ontwikkeling van hun digitale infrastructuur en de verbetering van de beschikbaarstelling van digitale content.
- Voor de Koninklijke Bibliotheek past een centrale databank met metadata voor digitale content in hun streven naar een integrale zoekfunctie voor gedigitaliseerde historische materialen.

Voorgestelde aanpak

Op basis hiervan wordt een aanpak voor de ontwikkeling van de centrale databank met metadata voor digitale content voorgesteld met de volgende elementen:

- Wat betreft de opzet:
 - Een integrale zoekfunctie op digitale informatie op nationaal niveau.
 - Wat betreft content wordt een prioritering voorgesteld voor (1) publieksinformatie (2) digitaal/gedigitaliseerd cultuurhistorisch materiaal en audiovisueel materiaal en (3) digitale wetenschappelijke informatie, voor zover deze toegankelijk is.
 - Wat betreft toegang een mengeling van vrij toegankelijk materiaal, materiaal dat alleen voor leden van bibliotheken toegankelijk is, en materiaal dat via pay-per-view voor een speciaal tarief toegankelijk is.
- Wat betreft de totstandkoming:
 - De Koninklijke Bibliotheek en de OB sector als initiatiefnemende partijen.
 - In de opzet zoveel mogelijk streven naar het gebruik van bestaande infrastructuur, zoals de metadata in de GGC (waarvoor een nieuw, wat rechten betreft minder restrictief beleid van OCLC EMEA meer ruimte ontstaat).
 - Binnen de bestaande financiële kaders van de OB sector opereren.

1. Inleiding

Het Consortium Gemeenschappelijke Informatie-Infrastructuur heeft eind 2010 een Visiedocument uitgebracht, waarin een gemeenschappelijke informatie-infrastructuur wordt geschetst voor de bibliotheken in Nederland. Een essentieel onderdeel van deze gemeenschappelijke informatie-infrastructuur is een centrale database met metadata van digitale content. Een dergelijke centrale databank met metadata is een belangrijk onderdeel van de ‘data en content’ laag van de voorgestelde gemeenschappelijke infrastructuur¹. De andere lagen betreffen proces en presentatie. Deze lagen van de voorgestelde gemeenschappelijke infrastructuur kunnen de verschillende partners van de gemeenschappelijke infrastructuur naar eigen inzicht invullen of aanvullen, op basis van de wensen van hun gebruikers.

In dit rapport worden de resultaten beschreven van een interviewronde onder de verschillende stakeholders in de voorgestelde gemeenschappelijke infrastructuur met als doel om de verschillende wegen naar een centrale database met metadata van digitale content te verkennen teneinde die aanpak te identificeren, die het beste tegemoetkomt aan de belangen van de verschillende stakeholders en daardoor op de meeste steun kan rekenen.

Het onderzoek werd uitgevoerd door Maurits van der Graaf van Pleiade Management en Consultancy in opdracht van de Koninklijke Bibliotheek en Stichting Bibliotheek.nl. De interviews vonden plaats in de periode van december 2010 tot en met februari 2011. Het onderzoek vond plaats onder supervisie van Bas Savenije (directeur Koninklijke Bibliotheek), Peter van Eyck (directeur Stichting Bibliotheek.nl) en Johan Stapel (projectmanager NBC).

¹ Een ander onderdeel van de data en content laag van de voorgestelde gemeenschappelijke infrastructuur betreft een metadata database voor gedrukt materiaal. Uiteindelijk zouden deze twee onderdelen geïntegreerd dienen te worden.

2. De visie: een centrale databank met metadata voor digitale content

2.1 Visiedocument GII consortium

De voornaamste uitgangspunten van het Visiedocument van het GII Consortium zijn als volgt:

- Via één loket het totale bibliotheekaanbod van de Nederlandse bibliotheken raadpleegbaar maken.
- Via discovery tot delivery: een centrale regeling om de toegang te regelen tot het gevonden materiaal met als trefwoorden een geïntegreerd landelijk aanvraag- en transactiesysteem, een ‘single sign on’ voor gebruikers van bibliotheken (op basis van o.a. een nationale bibliotheekpas).

Het doel is om informatie voor iedereen toegankelijk te maken en juist groepen in het brede publiek te bedienen met informatie die nu moeilijk toegankelijk is. Het Visiedocument stelt daarom een vernieuwde informatie-infrastructuur voor van alle categorieën bibliotheken in Nederland om dit doel te bereiken. Onderdeel van de in het Visiedocument geschetste infrastructuur is een centrale databank voor metadata voor digitale content.

2.2 Panorama

Het idee voor een centrale databank met metadata voor digitale content is eerder geschetst in Panorama². Hier werd een zoekstelsel voor gecertificeerde informatie geschetst met de volgende kenmerken:

- Open toegang voor iedereen tot het zoekstelsel.
- Een zo volledig mogelijke selectie van gecertificeerde informatie.
- Een gebruiksvriendelijk ‘one stop shop’ zoek & vind proces.
- Aan de gebruiker aangeven van de beste (goedkoopste en meest gemakkelijke) wijze om de full text te verkrijgen.

2.3 De centrale databank metadata digitale content nader bekeken

De geschetste centrale databank met metadata van digitale content als onderdeel van de in het Visiedocument voorziene landelijke informatie infrastructuur van alle bibliotheken zou voor de verschillende stakeholders een verschillende betekenis en functie kunnen hebben:

- Openbare Bibliotheeksector, bestaande uit Stichting Bibliotheek.nl en haar achterban van Openbare Bibliotheken. De Openbare Bibliotheken zijn op dit moment druk bezig door middel van de Stichting Bibliotheek.nl hun digitale frontoffice, nu nog beperkt aanwezig, op te bouwen. Hiervoor zijn middelen beschikbaar van het Rijk. De eventuele voordelen van de centrale databank voor

² Hoe boeiend wordt nu Panorama? Een vooronderzoek; Erik Sieverts, Marjolein van der Linden, Joost Kircz, 2009, FOBID rapport en project Panorama – vistas on validated information, een presentatie van dezelfde auteurs op het congres Bridging the digital divide: libraries providing access for all, 25-27 January, Parma, Italy

de Openbare Bibliotheken zullen dus vooral liggen op het vlak van de resource discovery functie.

- Universiteitsbibliotheken: veel wetenschappelijk informatie is reeds digitaal beschikbaar. Het bijhouden van de metadata met de toegangsgegevens van de wetenschappelijke digitale informatie kost relatief veel menskracht, die bij alle UB's afzonderlijk plaatsvindt. Een gemeenschappelijke database met metadata zou potentieel een grote efficiency winst wat betreft de backoffice-activiteiten van de UB's met zich mee kunnen brengen. De eventuele voordelen van de centrale databank voor universiteitsbibliotheken zullen dus vooral liggen op het vlak van beheer.
- Koninklijke Bibliotheek: als nationale bibliotheek heeft de KB - naast haar regierol in de landelijke infrastructuur - twee specifieke belangen bij een centrale databank met metadata voor digitale content:
 - de KB heeft een belangrijke rol in het beheer van het nationale erfgoed en wenst de metadata over het gedigitaliseerde nationale erfgoed opgenomen te zien in de voorgestelde centrale database met metadata van digitale content, opdat dit erfgoed optimaal ontsloten wordt (resource discovery functie).
 - de KB beschikt over naar schatting 50% tot 70% van de metadata van de wetenschappelijke informatie in de collecties van de verschillende UB's in Nederland in haar e-depot, waar digitale bestanden van veel wetenschappelijke uitgevers worden gearchiveerd (mogelijke rol bij beheerfunctie).

Het ideaalbeeld van deze centrale databank met metadata voor digitale content kan als volgt geschetst worden:

- Één zoekingang: Een centrale databank met alle metadata van in Nederland beschikbaar materiaal, zowel informatie voor een breed publiek, als wetenschappelijke informatie en cultuurhistorisch materiaal, waarbij ook de metadata van het gedrukte materiaal binnen de Nederlandse bibliotheken in opgenomen is.
- Eigen vensters: De verschillende bibliotheken maken eigen venster(s) op deze databank met metadata. Een UB zal een venster maken voor wetenschappelijke informatie, een OB voor populaire informatie maar ook bijvoorbeeld plaatselijke of thematische informatie (een venster op Zwolle; een venster op een bepaald thema).
- Open platform met mogelijkheid voor applicaties van derden: de metadatabank zou op een open platform beschikbaar moeten worden gesteld, waarbij ook derde partijen hun applicaties aan kunnen koppelen. De metadata zijn ook toegankelijk via Google of andere Internet Zoekmachines.
- De beheerskosten van een dergelijk systeem zouden minimaal moeten zijn.

3. Methoden

3.1 Interviews

In het totaal werden 16 persoonlijke interviews gehouden met in het totaal 28 personen. De geïnterviewden waren werkzaam in de Openbare Bibliotheeksector, de Koninklijke Bibliotheek en de Universiteitsbibliotheken. Tevens werd de directeur van OCLC EMEA geïnterviewd vanwege de belangrijke rol van OCLC in de nationale infrastructuur voor bibliotheken in Nederland. De namen van de respondenten zijn in de tabel hieronder vermeld. Van alle interviews werd een verslag gemaakt, wat ter correctie aan de geïnterviewden werd voorgelegd. Daarnaast werd een reeks relevante documenten bestudeerd. Deze staan eveneens vermeld hieronder.

Geïnterviewden	
<i>Openbare bibliotheek sector</i>	
Marian Pater	SIOB
Chris Wiersma	De Nieuwe Bibliotheek (Almere)
Jos Debey; Koen van Hoogdalem	Bibliotheek Deventer; VOB
Henriette de Kok	Bibliotheek Midden-Brabant
Clementine Bevers	Inkoopcommissie digitale content
<i>Koninklijke Bibliotheek</i>	
Mathijs van Otegem	Koninklijke Bibliotheek
Irmgard Bomers, Elco van Staveren	Koninklijke Bibliotheek
Paul Doorenbosch	Koninklijke Bibliotheek
<i>Universiteitsbibliotheken</i>	
Kurt de Belder	UB Leiden
Anja Smit, Eric Sieverts, Martin Slabbertje	UB Utrecht
Marjolein Nieboer, Jan Feringa (met aanvullend telefoongesprek Andre Keyzer)	Bibliotheek RUG
Marc van den Berg, Thomas Place	UB Tilburg
Jacqueline Ringersma, Dien Giltjes, Peter van der Togt, Bobby de Vos	Wageningen UR Bibliotheek
Ineke Schmetz, Maarten Seegers	UB Maastricht
Peter van Huisstede, Jasper Op den Coul	UB Erasmus Universiteit
<i>OCLC</i>	
Eric van Lubeek	OCLC EMEA

Geraadpleegde literatuur:

- Het Agenda voor de Toekomst, de strategie van de vereniging van openbare bibliotheken voor de jaren 2009-2012
- Hoe boeiend wordt nu Panorama? Een vooronderzoek, 2009, Eric Sieverts, Marjolein van der Linden, Joost Kircz, FOBID
- Information Gathering Exercise for the Resource Discovery Taskforce, Rightcom Ltd., 2009
- Inkoopcommissie digitale content en Basispakket digitale content per 1 januari 2011 (zie www.stichtingbibliotheek.nl)

- Innovatie met Effect; Rapport van de Adviescommissie Bibliotheekinnovatie; J.S. Calff, J.S., 2008, Ministerie Onderwijs, Cultuur & Wetenschap
- One to many; many to one: the Resource Discovery Taskforce Vision, 2010 (<http://ie-repository.jisc.ac.uk/475/>)
- Open Bibliographic Data Guide, use cases (<http://obd.jisc.ac.uk/>)
- The strongest link: Libraries and Linked Data, G. Byrne, L. Goddard, D-Lib Magazine, volume 16, number 11/12 2010
- Web Scale Discovery, J. Vaughan, Library Technology Reports, January 2011

3.2 Indeling metadata

In dit rapport wordt zo nu en dan verwezen naar de volgende indeling van metadata ³:

- **Resource discovery:** dit zijn metadata voor het vinden en lokaliseren van het item. Voorbeelden: titelbeschrijvingen, trefwoorden en classificaties
- **Structurele metadata:** dit zijn metadata die het mogelijk maken het item te bekijken en te gebruiken.
- **Rechten en toegangscontrole:** dit zijn metadata met betrekking tot copyright, eigendomsrechten, authenticatie en autorisatie.
- **Technisch en administratieve metadata:** dit zijn metadata die gebruikt worden om de verzamelingen metadata te beheren.

³ Zie hoofdstuk 5 Metadata: Principles, practices and challenges, C. Lagoze en S. Payette uit: Moving Theory into Practice: Digital Imaging for Libraries and Archives, by A. Kenney and O. Rieger, 2000

4. Universiteitsbibliotheken

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie en de ontwikkelingen wat betreft digitale content en metadata daarvan binnen de universiteitsbibliotheken beschreven op basis van de interviews met vertegenwoordigers van Universiteitsbibliotheek.

4.2 Categorieën digitale content

In de verschillende interviews werden de volgende categorieën digitale content en metadata onderscheiden:

1. **Metadata van gelicentieerde content:** Elektronische tijdschriften en elektronische boeken; wat betreft de elektronische tijdschriften veelal ook op artikelniveau, wat betreft elektronische boeken in een enkel geval ook op hoofdstuk niveau.
2. **Metadata van de content van het repository:** Dit betreft elektronische dissertaties en grijze literatuur zoals rapporten, artikelen (meestal auteursversie) van onderzoekers van de universiteit en andere output, in sommige gevallen ook scripties van studenten.
3. **Metadata van ‘eigen’ digitale content:**
 - **Gedigitaliseerde content:** Het gaat dan meestal om Bijzondere Collecties, die gedigitaliseerd zijn.
 - **Metadata van door de Universiteitsbibliotheek aangelegde (digitale) documentatiebestanden:** Zo produceert de Bibliotheek van de WUR een aantal documentatiebestanden op het gebied van Landbouw.
 - **Overige metadata:** Genoemd zijn onder andere metadata van videocollecties (inclusief streaming video), leerobjecten en onderzoekdatasets.

4.3 Uniform discovery tools en metadata van gelicentieerde digitale content

Boeken en tijdschriftartikelen in één zoekindex

Universiteitsbibliotheken bevinden zich in een sterke transitie van gedrukt materiaal naar gedigitaliseerd materiaal: wat betreft wetenschappelijke tijdschriften is deze transitie vrijwel compleet, voor wat betreft boeken is deze transitie momenteel aan de gang. De metadata van het gedrukte materiaal worden van oudsher gecatalogiseerd in de catalogus: de meeste universiteitsbibliotheken catalogiseren in het GGC. Het zelf creëren van metadata van gedrukte media beperkt zich tot het titelniveau: titels van tijdschriften of boeken worden beschreven door middel van een formele titelbeschrijving, aangevuld met inhoudelijke ontsluiting (classificaties en/of trefwoorden). Voor de ontsluiting van wetenschappelijke tijdschriftartikelen worden traditioneel bibliografische databanken gebruikt, soms per vakgebied georiënteerd soms het gehele wetenschapsgebied bestrijkend.

Uniforme discovery tools recent op de markt

Door deze tweedeling dienden de gebruikers zowel de catalogus voor boeken als een of meerdere bibliografische databanken te gebruiken teneinde zowel boeken als

artikelen te doorzoeken. Deze tweedeling wordt door veel gebruikers als onhandig en lastig ervaren en mede onder invloed van algemene zoekmachines zoals Google en Google Scholar zijn er inmiddels een aantal uniforme discovery tools op de markt: WorldCat Local van OCLC, Primo Central van ExLibris, Summon van Serial Solutions en ‘EBSCO Discovery Service’ van EBSCO zijn hierin het meest toonaangevend. Met deze discovery tools kunnen bibliotheken een zoekmachine aanbieden op de in hun collectie opgenomen digitale content (op titelniveau én op artikelniveau).

Zelf ontwikkelde uniforme discovery tools

Deze uniforme discovery tools zijn relatief recent op de markt verschenen. Eerder hebben een aantal universiteitsbibliotheken zelf een zoekindex ontwikkeld, die vergelijkbaar zijn met de hierboven genoemde uniforme discovery tools: de Universiteitsbibliotheek Tilburg ontwikkelde Get it, een op Meresco software gebaseerde zoekindex⁴ en de Universiteitsbibliotheek Utrecht ontwikkelde Omega⁵.

De geïnterviewden gaven met betrekking tot deze zelf ontwikkelde zoekindexen aan dat het opzetten daarvan een grote inspanning vergde: met name het regelen van de invoer van metadata van de diverse uitgevers en het opzetten van de technische voorzieningen hiervoor (filters om de diverse formats te converteren naar het in de zoekindex gebruikte format) kosten veel inspanning. Echter, bij beide zoekindexen had men nu een ‘steady state’ bereikt, waarin het beheer en onderhoud relatief weinig inspanning kostte. Het standaard onderhoud kostte niet meer dan 1 uur per week in één geval, tenzij er storingen onregelmatigheden of veranderingen waren. In het andere geval schatte men de inspanning op een kleine FTE.

Dezelfde gesprekspartners gaven aan zich te bezinnen op de toekomst van deze zelf ontwikkelde zoekindexen, nu deze ook op de markt worden aangeboden. Een overstap naar een op de markt aangeboden uniform discovery tool zou een aantal voordelen kunnen inhouden: (1) meegaan met de innovatieslagkracht van grote wereldwijd opererende leveranciers (2) de zoekindex uitbreiden naar een zo groot mogelijke dekking van de eigen collectie (nu blijft men steken op ruim 80% ⁶dekkingsgraad) en (3) aansluiting op andere tools van de digitale bibliotheek (link resolvers, knowledge database, en in ontwikkeling zijnde lokale bibliotheeksystemen ‘in the cloud’ zoals Alma van ExLibris of WMS van OCLC).

⁴ Ook de Bibliotheek van de TU Delft gebruikt deze software, maar is voor dit onderzoek niet geïnterviewd.

⁵ Er is overigens een interessant verschil in opzet tussen deze twee zoekmachines: Omega biedt uitsluitend toegang tot de digitale content waar de Universiteitsbibliotheek Utrecht een licentie voor heeft. De gedrukte content is niet opgenomen in de index, deze wordt via de catalogus ter beschikking gesteld. Get it biedt toegang tot zowel de digitale content waar de Universiteitsbibliotheek Tilburg een licentie voor heeft als tot de gedrukte content.

⁶ De moeilijkheid om een hoge dekkingsgraad te verkrijgen wordt begrijpelijker uit de volgende gegevens: er zijn wereldwijd ca. 2000 uitgevers van wetenschappelijke peer-reviewed tijdschriften. De top-10 van deze uitgevers publiceert ongeveer 35% van deze tijdschrifttitels, de top-100 uitgevers publiceert 67% van de tijdschrifttitels. 95% van de uitgevers publiceert slechts een of twee tijdschrifttitels (The STM report; An Overview of Scientific Scholarly Publishing, M. Ware, M. Mabe, 2009)

Implementatie uniform discovery tools en integratie met andere tools van de digitale bibliotheek

Alle overige geïnterviewde universiteitsbibliotheken gaven aan de aanschaf van een uniform discovery tool te overwegen of reeds gedaan te hebben. Bij de implementatie van de uniforme discovery tools spelen de volgende overwegingen:

- **Eigen creatie metadata zoveel mogelijk verminderen:** Gezien de budgettaire druk op de universiteitsbibliotheken streeft men ernaar de eigen activiteiten wat betreft het creëren van metadata (catalogiseren) zoveel mogelijk terug te dringen. Het beleid focust zich op gebruik maken van door de uitgevers gecreëerde metadata en daar de eigen (holding-) gegevens aan toevoegen. Hoe beter deze metadata zijn, hoe minder men zelf aan ontsluiting hoeft te doen. De metadata van e-books en elektronische tijdschriftartikelen in de genoemde uniform discovery tools zijn in veel gevallen goed en verrijkt met inhoudsopgaven, met full text indexen e.d. Ook nieuwe ontwikkelingen op dit gebied zullen door deze wereldwijde leveranciers gevolgd worden.
- **Efficiënt onderhoud digitale bibliotheek:** Alle universiteitsbibliotheken hebben een link resolver, zoals bijvoorbeeld SFX. Deze link resolver van ExLibris wordt aangestuurd door een zogenaamde knowledgebase, die aangeleverd wordt vanuit ExLibris en op een server lokaal staat (met een maandelijkse of wekelijkse update vanuit ExLibris). Feitelijk is dit dezelfde databank met metadata als de uniform discovery tool maar met een uitgeklede set metadata zodat deze niet geschikt is voor resource discovery. In de knowledgebase houdt de Universiteitsbibliotheek bij voor welke digitale content men een licentie heeft, zodat de gebruiker die op de link resolver klikt door geleid wordt naar de ‘appropriate copy’ van het betreffende digitale item. Het is in principe mogelijk om een uniform discovery tool van de ene leverancier te koppelen aan de link resolver van de andere leverancier, maar dit houdt in dat de Universiteitsbibliotheek in twee databanken moet bijhouden welke licenties men heeft. Veel universiteitsbibliotheken kiezen er dan ook voor om de uniforme discovery tool van dezelfde leverancier als de link resolver aan te schaffen.
- **Volledigheid index en eigen indexen toevoegen:** In hoeverre dekken de metadata in het uniforme discovery tool de collectie van de betreffende universiteitsbibliotheek? Enkele respondenten hadden dit reeds onderzocht en kwamen tot getallen van 80-90%. Men streeft natuurlijk naar 100%, vandaar dat de dekkingsgraad van het uniforme discovery tool vaak doorslaggevend is bij de aanschaf ervan. De ontbrekende metadata kunnen aangemeld worden: de leverancier gaat dan aan de slag om de index wat dit betreft aan te vullen. Dit gaat kosteloos (het is ook in het belang van de leverancier) maar duurt soms enige tijd. Daarnaast is het voor universiteitsbibliotheken van belang om eigen digitale content toe te voegen aan de index: bijvoorbeeld de metadata van de catalogus (inclusief metadata van gedrukt materiaal), de metadata van het repository en metadata van gedigitaliseerd materiaal. Deze mogelijkheid wordt door de leveranciers geboden. Wat betreft de metadata van de catalogus is het van belang te vermelden dat functionaliteit van de OPAC in de zoekresultaten kan worden gepresenteerd, zodat de gebruiker meteen kan zien of een bepaald boek aanwezig is en deze kan aanvragen. Dit kan betekenen dat bij een omarming van het uniforme discovery tool door de meeste gebruikers de OPAC haar functie als front-end voor de collectie zou kunnen verliezen.

- **Keuzes bij de implementatie:** er lijken wat betreft de implementatie van de uniforme discovery tools grofweg twee keuzen mogelijk voor de universiteitsbibliotheken:
 - Toegang bieden tot de eigen full text. Men zou dit kunnen zien als een nieuwe vorm van de catalogus.
 - Naast toegang bieden tot de eigen full text ook gegevens uit bibliografische databanken laden zodat de gebruiker ook resultaten krijgt voorgeschoteld die niet in de eigen collectie zitten. In dit geval ‘concurrereert’ het uniforme discovery tool met Google, Google Scholar en bibliografische databanken.

Het is verder van belang op te merken dat de uniforme discovery tools openbaar toegankelijk zijn: iedereen kan via internet de uniforme discovery tool van een universiteit raadplegen (net als de OPAC), maar voor toegang tot de ‘licensed content’ moet men onderdeel uitmaken van de betreffende universiteit of (in veel gevallen) apart betalen door middel van een pay-per-view systeem van de betreffende uitgever (zie bijvoorbeeld <http://www.eur.nl/ub/> voor een implementatie van Summon door de Universiteitsbibliotheek van de Erasmus Universiteit).

4.4 Repositories en metadata overige bestanden bij universiteitsbibliotheken

Repositories

Alle universiteitsbibliotheken onderhouden een repository voor de output van de eigen onderzoekers. Er wordt door de universiteitsbibliotheken een groot belang gehecht aan een goede presentatie aan de buitenwereld van de onderzoeksoutput van de eigen onderzoekers. De repositories worden gevuld door middel van het METIS systeem wat betreft de metadata. De full text van de publicaties worden op verschillende manieren verzameld. Enkele voorbeelden, die het belang van een goede presentatie van de onderzoeksoutput van de eigen onderzoekers illustreren:

- De Universiteitsbibliotheek Maastricht ontwikkelt een portal voor het UM Repository op basis van seek-u-too software om de gegevens van het repository aan de buitenwereld te presenteren. Tevens catalogiseert men de in het repository verschijnende elektronische dissertaties en grijze literatuur in de GGC ten einde de vindbaarheid van deze items te verhogen.
- Het RePub repository van de Erasmus Universiteit is gebaseerd op zelf ontwikkelde software die de RDF technologie (triples) ondersteunt. De filosofie hierachter is om het repository te baseren op Linked Open Data. Langs deze weg kunnen de metadata verrijkt worden met gegevens uit andere bronnen, terwijl de metadata van RePub (met name wat betreft de auteurs aan de Erasmus Universiteit) weer als bron kunnen dienen om metadata van anderen te verrijken. De metadata van de publicaties in RePub worden tevens verrijkt met de hulp van 'shallow text mining'. Men ziet zich als uitgever van de publicaties van de auteurs van de Erasmus universiteit (in veel gevallen de auteursversie van het tijdschriftartikel) en wil de vindbaarheid ervan optimaliseren. Ook streeft men ernaar dat door de nieuwe zoekmogelijkheden op basis van triples (zoals patroonherkenning) RePub als startpunt kan gaan fungeren voor zoekacties door onderzoekers op het internet.
- In Wageningenyield - het repository van de WUR - wordt de output van de Wageningse universiteit gepresenteerd. Op dit repository worden tevens een reeks van diensten gebaseerd, zoals het jaarverslag, publicatielijsten per onderzoeker en dergelijke.
- Het Igitur Archief – het repository van de Universiteitsbibliotheek Utrecht - meldt dat er steeds meer ander materiaal dan tekstgeoriënteerd in het repository wordt aangeleverd.

Documentatiebestanden

In de Bibliotheek WUR wordt er ook documentatiemateriaal gemetadateert: het gaat bijvoorbeeld om rapporten of artikelen uit vaktijdschriften. Dit documentatiemateriaal komt in de catalogus maar wordt ook gebruikt om diverse thematische documentatiebestanden te creëren. Het gaat vaak om documentatiebestanden die in opdracht worden gemaakt van derde partijen en die deze ook financieren. Naast metadata wordt vaak ook een samenvatting gemaakt. Een belangrijk documentatiebestand (Artik+) wordt gemaakt voor Groen Kennisnet.

Gedigitaliseerde content

Wat betreft de metadata van gedigitaliseerde content (meestal historisch materiaal van bijzondere collecties) werden verschillende geluiden gehoord tijdens de interviews:

- Eén universiteitsbibliotheek met belangrijke gedigitaliseerde historische collecties stelt dat de metadata van dit historische materiaal in de GGC zou moeten worden geladen. Dan komt het in WorldCat terecht en is het voor de hele wereld vindbaar. Dit hangt nog op een discussie over het precieze formaat, met name wat betreft prenten en foto's en manuscripten. Maar dit is oplosbaar en zou snel geregeld kunnen worden.
- Een andere universiteitsbibliotheek stelt dat wat betreft de metadata van het gedigitaliseerde wetenschappelijk historische materiaal het beleid nog niet vastgesteld. Deze metadata zouden kunnen worden toegevoegd aan een uniform discovery tool om zo geïntegreerd met het andere materiaal doorzoekbaar te zijn. Het is mogelijk om eigen indexen aan een dergelijke databank toe te voegen.
- Een derde universiteitsbibliotheek ziet bij voorkeur de metadata van de regionaal culturele en historische collectie opgenomen in Europeana.

Metadata van overige digitale content

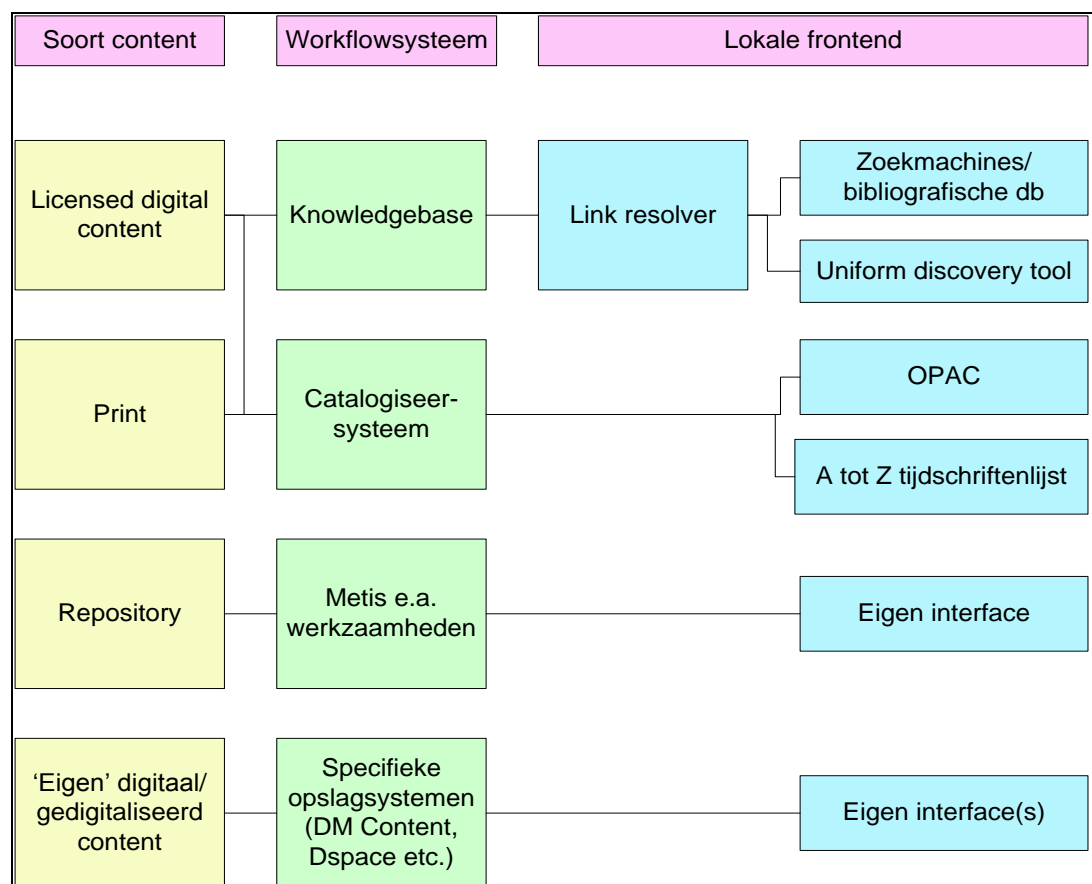
Tenslotte noemen de gesprekspartners metadata van diverse andere digitale bestanden:

- Videocollecties (DVD's maar ook inclusief streaming video)
- Leerobjecten
- Onderzoekdatasets.

De metadata hiervan komen vaak onvoldoende overeen met de andere metadata, in sommige gevallen van onvoldoende kwaliteit of nog onvoldoende uitgekristalliseerd (onderzoekdatasets) en zijn daarom meestal niet opgenomen in een van de andere indexen.

4.5 Samenvattend overzicht metadata bij UB's

In de figuur hieronder wordt een samenvattend overzicht te geven van de hiervoor beschreven categorieën metadata bij de UB's en de verschillende daarbij betrokken workflow en frontend systemen. Onder de figuur volgt een korte toelichting.



Content en workflow systeem:

- De gelicentieerde digitale content wordt bijgehouden in een knowledgebase. Op titelniveau worden de metadata ook ingevoerd in het catalogiseersysteem.
- De gedrukte media worden op titelniveau gemetadateerd in het catalogiseersysteem.
- De metadata van het repository worden gegenereerd door het Metis systeem, de full text wordt op verschillende manieren in het repository geladen. Sommige UB's catalogiseren bepaalde items (dissertaties, rapporten) ook in hun catalogiseersysteem.
- De 'eigen' digitale content, zowel gedigitaliseerde cultureel historische materialen als born-digital materialen gecreëerd binnen de universiteit, kennen meestal specifieke opslagsystemen met metadata die niet of minder goed overeenkomen met de metadata van de bovengenoemde bronnen.

Lokale frontend:

- M.b.v. de knowledgebase wordt de link resolver software aangestuurd. Hiermee wordt de link resolver aangestuurd, die gekoppeld is aan de externe zoekmachines

en bibliografische databanken. Dezelfde knowledgebase kan ook een uniform discovery tool aansturen⁷.

- Een publiekscatalogus (OPAC) en een A tot Z tijdschriftenlijst (gegenereerd of uit de catalogus of uit de knowledgebase)
- Het repository heeft eigen interface. In de meeste gevallen hebben ook de verschillende verzamelingen 'eigen' digitale content een eigen interface.

⁷ Zoals hierboven vermeld, dit kan ook door een andere knowledgebase gebeuren, maar dan dient de betreffende UB haar licentiegegevens op twee plaatsen bij te houden.

4.6 Visies UB's op de voorgestelde centrale databank metadata digitale content

Enkele gesprekspartners waren positief over de voorgestelde centrale databank met metadata voor digitale content. Deze gesprekspartners waren van mening dat er nu veel dubbel werk gebeurde bij de verschillende UB's en dat er efficiëntiewinsten te behalen zijn door samenwerking. Ook zijn sommige specialistische taken binnen in UB nu in handen van één medewerker: de organisatie kan ook aan robuustheid winnen door samenwerking in deze.

Door de meeste gesprekspartners werd echter afwijzend gereageerd op de voorgestelde centrale databank. Daarbij werden de volgende argumenten gehanteerd:

Met betrekking tot de ontwikkeling van de digitale wetenschappelijke bibliotheek:

- **De kwaliteit van een dergelijke centrale databank:** een aantal gesprekspartners legt de nadruk op de kwaliteit van een dergelijke centrale databank. De dekkingsgraad (van de eigen collectie) van een dergelijke databank zou moeilijk de dekkingsgraad van genoemde uniforme resource discovery tools van de wereldwijd opererende leveranciers kunnen evenaren. Zelfs met de bestaande enorme databanken (de huidige databanken beslaan circa 500 miljoen items) zijn de verschillende collecties van de UB's nog niet voor 100% gedekt. De ervaring met de zelf ontwikkelde zoekindexen laat zien dat juist in het traject van 80% dekking naar 100% dekking de wet van de verminderde meeropbrengst geldt. Ook werd erop gewezen dat het moeilijk zou zijn voor een dergelijke centrale databank om de ontwikkelingen op het gebied van metadata bij te houden: nu al is bijvoorbeeld circa de helft van de geïndexeerde items in de grote databanken full text geïndexeerd.
- **Integratie met andere digitale bibliotheek tools:** zoals eerder is vermeld kan dezelfde knowledgebase zowel de link resolver als het uniforme resource discovery tool aansturen. Een dergelijke integratie van de verschillende tools van de digitale bibliotheek levert efficiëntiewinsten op. In dit verband wijst men ook op de voortgaande ontwikkelingen van andere tools voor de digitale bibliotheek: met name de ontwikkelingen van geïntegreerde bibliotheeksystemen 'in the cloud' zoals Alma van ExLibris of WMS van OCLC.

Met betrekking tot een Open Index:

- **Zoeken is niet het probleem maar toegang:** door een aantal gesprekspartners werd aangevoerd dat het zoeken van wetenschappelijke informatie voor buitenuniversitaire gebruikers niet het probleem is: via Google Scholar of via WorldCat, maar ook via de OPACs en de uniforme discovery tools van de UB's bestaan er feitelijk al open indexen voor wetenschappelijke informatie. Het grote knelpunt is echter de toegang tot wetenschappelijke informatie voor buitenuniversitaire gebruikers. De UB's zetten zich in daarom sterk in voor Open Access van wetenschappelijke informatie, onder meer via de repositories.

Met betrekking tot de centrale databank:

- **Geen toegevoegde waarde voor doelgroepen UB's:** de collecties van de openbare bibliotheken hebben geen of nauwelijks toegevoegde waarde voor

universitaire gemeenschap. Ook de voorstanders van een centrale databank noemden dit als een gegeven.

- **Geen nationale oriëntatie:** universiteitsbibliotheken hebben een internationale oriëntatie en geen nationale. Dit heeft ook consequenties voor de metadata (met name de taal).
- **Geen onderscheid metadata digitale en gedrukte content:** Tenslotte vond een aantal gesprekspartners het onderscheid tussen digitale en gedrukte content niet zinvol. In het verlengde hiervan vonden sommigen dat in de GGC ook de digitale content zou moeten worden gecatalogiseerd zodat vanuit de GGC diverse zoekindexen zoals de NCC en WorldCat kunnen worden gevoed met metadata van beide typen content.

5. Openbare bibliotheken

5.1 Huidige situatie metadata digitale content

De volgende categorieën digitale content binnen de OB sector kunnen worden onderscheiden (in het tekstkader is het aanbod van de digitale bestanden van de Nieuwe Bibliotheek in Almere weergegeven ter illustratie):

- Centrale inkoop van digitale bestanden door de landelijke inkoopcommissie voor alle openbare bibliotheken, waarvan de metadata worden ontsloten door indexering in de Aquabrowser (Basispakket Online Content)
- Centrale inkoop van enkele bestanden, waar de metadata niet van worden ontsloten via de Aquabrowser omdat de producent dat niet toestaat.
- Aanvullend pakket digitale content, waarvan de aanschaf wordt verzorgd door SURFdiensten. In principe kan elke openbare bibliotheek dit pakket aanschaffen, in de praktijk zijn het voornamelijk de Plusbibliotheken die dit in het kader van hun maatschappelijke steunfunctie ter beschikking stellen.
- Lokaal aangeschafte/ter beschikking gestelde bestanden. Het betreft meestal aanschaf door Plusbibliotheken, die separaat enkele digitale bestanden aanschaffen. die hun specifieke speerpunt betreffen (elke Plusbibliotheek heeft één of twee van deze speerpunten).

Deze lokaal aangeschafte bestanden worden in sommige gevallen apart geïndexeerd in de index van de Aquabrowser.

Hiervoor moet de betreffende bibliotheek apart betalen. In andere gevallen worden deze bestanden niet opgenomen in de catalogus van de bibliotheek om redenen van technische of auteursrechtelijke aard: in dat geval moet de gebruiker van het bestaan en beschikbaarheid van deze bestanden afweten.

Online Contentpakket 2011 - de Nieuwe Bibliotheek

Basispakket Online Content bibliotheek.nl:

Literom
Literom jeugd
Uittrekselbank
Uittrekselbank Jeugd
Literom Wereldliteratuur
Winkler Prins Encyclopediën (junior, studie, grote)
Krantenbank (+ telegraaf & Financieel Dagblad)
Regionale Krantenbank
Publiekwijzer (Picarta, NCC, Online Contents, Online Contents(NL), WSF 13 onder 1 knop)
Meer over Media
Actuele Documentatiebank
Digitale Grote Almanak
Van Dale vertaalwoordenboeken Engels, Frans, Spaans, Duits
Consumentenbond Online
Muziekweb

Via Surfendiensten (Plusbibliotheken):

SDU Opmaat ('wettenbank') - WSF
Subsidietotaal - WSF
Springerlink - WSF
Science Direct SciVerse - WSF
Gale - Science in Context
Oxford Art Online
Oxford Music Online

Onder eigen verantwoordelijkheid:

Pressdisplay (NBDBiblion) – WSF (ook voor FlevoMeer Lelystad)
New Towns record - WSF
Urbadoc - WSF

5.2 Landelijke inkoopcommissie digitale content

Elke gemeente draagt bij aan het budget van de landelijke inkoopcommissie op basis van een bedrag per inwoner. In 2011 is dit vastgesteld op 20 eurocent per inwoner. Het totale budget voor 2011 bedraagt ongeveer 3,2 miljoen euro.

De belangrijkste wens van de inkoopcommissie is om de ingekochte informatie ook aan de OB leden ter beschikking te stellen, die op afstand inloggen: thuisgebruik. Nu is de full text van de digitale content uitsluitend beschikbaar voor gebruikers binnen de muren van de OB (intramuraal gebruik). De redenen hiervoor zijn dat veel uitgevers bezwaren hebben:

- Uitgevers vrezen kannibalisme van hun eigen inkomsten: zij verkopen bijvoorbeeld dezelfde content ook aan mediatheken van scholen en dreigen deze inkomsten te verliezen wanneer de informatie ook online voor alle OB leden toegankelijk is.
- Vrees voor misbruik (piraterij) die hun business model zou kunnen ondermijnen.

Daarnaast leeft er de wens bij de landelijke inkoopcommissie om meer digitale content te kunnen aankopen. Hierbij wordt als een mogelijke benadering genoemd te mogelijkheid om nationale licenties af te sluiten, waarbij een gezamenlijk optrekken van de openbare bibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek en andere bibliotheken een betere onderhandelingspositie kan opleveren.

5.3 Digitale infrastructuur van bibliotheek.nl: van de Aquabrowser naar een eigen zoekstelsel

In de nieuwe infrastructuur van Bibliotheek.nl, die op dit moment ontwikkeld wordt, zal de landelijke Aquabrowser verdwijnen. Deze nieuwe digitale infrastructuur houdt tevens een 'single sign on'-mechanisme in, die de authenticatie en autorisatie van OB leden regelt. De landelijke inkoopcommissie zal dan ook naar verwachting als eis stellen dat alle metadata van de ingekochte digitale content via deze infrastructuur doorzoekbaar worden gesteld en dat de full text voor OB-leden ook vanaf thuis toegankelijk moet zijn. De genoemde infrastructuur komt in de loop van 2011 gereed.

5.4 Behoeftte aan de diverse categorieën informatie bij OB leden

De gesprekspartners geven aan dat voor het overgrote deel van de leden van de OB sector recreatief lezen het meest belangrijk is: zowel voor kinderen als voor volwassenen. Dit speelt zich voornamelijk nog af in de print media. Echter, andere, meer digitale domeinen zijn van toenemend belang voor de OB sector:

- **Digitaal audiovisueel materiaal:** Men ziet een groot belang in de ontsluiting van digitaal audiovisueel materiaal voor het OB publiek. Hieronder valt bijvoorbeeld ook digitale gesproken boeken voor blinden en slechtzienden.
- **Digitaal cultuurhistorisch materiaal:** Een deel van de leden van de OB's zijn cultureel en historisch geïnteresseerd. Voor hen is het gedigitaliseerde historische materiaal interessant.
- **Wetenschappelijke/professionele informatie:** Veel gesprekspartners geven aan dat dit type informatie slechts voor een klein deel van de OB leden interessant zal zijn: zzp'ers, scholieren, studenten en afgestudeerden van hogescholen en beroepsopleidingen en dergelijke. Niettemin vinden alle gesprekspartners dit een essentiële bijdrage aan de kennismaatschappij. Bovendien geven gesprekspartners aan dat deze informatie niet in het huidige profiel van openbare bibliotheken past en daarom ook niet verwacht wordt door gebruikers. Veel gesprekspartners merken op dat het waarschijnlijk niet haalbaar is om de toegang van de metadata van wetenschappelijke informatie voor iedereen te financieren. Omdat dit voor slechts een kleine groep gebruikers meerwaarde biedt, vindt men het redelijk om aan hen een vergoeding te vragen volgens een pay-per-view systeem. Overigens merkte twee gesprekspartners onafhankelijk van elkaar in dit verband op dat hun Openbare Bibliotheek samenwerking overweegt met een lokale HBO opleiding om bibliotheekdiensten hiervoor te leveren. Deze ontwikkeling lijkt op meerdere plekken simultaan te spelen.

Uit de gevoerde gesprekken kan worden gedistilleerd dat de hierboven weergegeven volgorde van informatiedomeinen ook een prioritering voor de OB aangeeft: de ontsluiting en toegang tot digitaal audiovisueel materiaal en digitaal cultuurhistorisch materiaal hebben de hoogste prioriteit.

5.5 Visie op de centrale databank met metadata digitale content

Alle gesprekspartners vinden de voorgestelde centrale databank met metadata digitale content een goed idee. Er worden een aantal opmerkingen en aandachtspunten hierbij aangegeven:

- **Eigenaarschap:** Alle gesprekspartners waarschuwen voor het onderwerp van het eigenaarschap van de metadata: dat moet goed geregeld worden en niet uit handen gegeven worden.
- **Integreren met metadata gedrukte content:** Sommige gesprekspartners hebben een voorkeur om de metadata voor digitale content te integreren met de metadata voor gedrukte content.
- **Financiën:** Enkele gesprekspartners wijzen op de huidige ondoorzichtigheid van de financiële stromen vanuit de OB sector aan de diverse partijen, die bijdragen aan de huidige infrastructuur. Zij pleiten voor transparantie in deze, omdat er een sterk gevoel bestaat dat er voor dezelfde zaken dubbel betaald wordt. Eén

gesprekspartner stelt expliciet dat de nieuwe infrastructuur in geen geval meer mag kosten dan de huidige financiële bijdragen vanuit de OB sector.

- **Scenario's:**

- **Vervolgstappen:** Alle gesprekspartners zien het meeste in een gezamenlijk optrekken van de OB's en de KB in deze. Men ziet de deelname van universiteitsbibliotheken niet als een absolute noodzaak om te starten. Wanneer de OB's en de KB gezamenlijk een index bouwen waarin een belangrijk deel van de in de Nederlandse bibliotheken beschikbare informatie zoekbaar en vindbaar is, aangevuld met digitale culturele (audiovisuele) en historische materialen, dan is er een grote stap gezet⁸. In een later stadium zouden dan universiteitsbibliotheken kunnen aanhaken. Aan een dergelijk scenario, waarin snel resultaten kunnen worden geboekt, wordt de voorkeur gegeven boven een scenario, waarin de universiteitsbibliotheken mee zouden doen maar waar de resultaten langer op zich zouden laten wachten.
- **Aanpak:** De gesprekspartners hebben een voorkeur om (indien dat mogelijk is) gebruik te maken van de infrastructuur die er al is om een en ander te realiseren. Essentiële voorwaarde is dat de rechtenkwesities naar bevrediging geregeld moeten zijn. Wanneer dat goed zou kunnen, vinden de meeste gesprekspartners een realisatie via OCLC het beste scenario omdat dat de mogelijkheid biedt om de metadata van digitale en gedrukte content geïntegreerd aan te bieden. Over een eventueel zelf bouwen zijn de meeste gesprekspartners weinig enthousiast.

⁸ Eén gesprekspartner vraagt nadrukkelijk aandacht voor de jeugd. Hij is nauw betrokken bij het opzetten van een nieuwe jeugdbibliotheek. 'De jeugd bibliotheek van morgen is een multimedia verhaal. Het beeld is niet meer kinderen die in een hoekje zitten met een boekje. Maar het zijn kinderen die achter een computerscherm vooral audiovisuele materialen bekijken'. De gesprekspartner pleit sterk voor aandacht voor ontsluiting voor kinderen en ziet de noodzaak voor een 'venster' op de index dat ontworpen is voor kinderen.

6. Koninklijke Bibliotheek

6.1 Categorieën metadata binnen de Koninklijke Bibliotheek

De volgende categorieën metadata van collecties binnen de Koninklijke Bibliotheek kunnen worden onderscheiden:

- **Metadata van born-digital tijdschriften en boeken:** De metadata en de full text van veel gepubliceerd born-digital materiaal wordt gearchiveerd in het e-depot van de Koninklijke Bibliotheek. Het betreft naast materiaal van Nederlandse uitgevers een belangrijk deel van de wetenschappelijke informatie gepubliceerd door internationale wetenschappelijke uitgevers. Men schat dit op 50% tot 75% van het materiaal dat door de Nederlandse universiteitsbibliotheken wordt gelicentieerd.
- **Metadata van verweesde born-digital tijdschriften en boeken:** Het gaat om hetzelfde materiaal als hierboven vermeld maar het betreft informatie, die niet meer beschikbaar is via de sites van de uitgevers om allerlei redenen (tijdschrift opgeheven, uitgeverij opgeheven et cetera). Dit materiaal en de metadata ervan zijn dan in veel gevallen in het e-depot van de KB aanwezig. Gesteld wordt overigens dat dit slechts een zeer klein deel van het materiaal in het e-depot betreft: het overgrote deel is nog steeds op de markt beschikbaar (het gaat om circa 10 miljoen records van voornamelijk e-journals).
- **Metadata van gedigitaliseerd historisch materiaal (meestal Nederlandstalig):** De KB heeft veel metadata van dit materiaal, omdat zij een aantal grootschalige digitaliseringprogramma's coördineert.
- **Metadata van overige materialen:** Het gaat dan onder andere om de gearchiveerde gegevens van de repositories van de universiteiten, gearchiveerde websites en dergelijke.
- **Metadata van gedrukt materiaal:** de collecties van de KB.

6.2 Centrale metadata opslag

In de KB worden de metadata opgeslagen in een centrale metadata opslag. In het verleden waren er bij de KB allerlei specifieke omgevingen voor metadata ontstaan; deze zijn enkele jaren geleden samengevoegd in een centrale, generieke metadata opslag (MDO). Op een aantal collecties na is dit nu geregeld. De centrale opslag omvat metadata met de kleinste gemene deler: metadata volgens het Dublin Core format. Deze centrale voorziening ondersteunt het integrale zoeken.

In een aantal gebruikersomgevingen zijn de in MDO opgeslagen metadata nog onvoldoende: het gaat dan onder andere om technische metadata die bijvoorbeeld de presentatie van het item regelen binnen een specifieke gebruikersomgeving. Deze voor bepaalde digitale collecties specifieke metadata zijn vooralsnog opgeslagen in aparte voorzieningen. Het streven is in de nabije toekomst om deze specifieke technische metadata stapsgewijs aan de centrale voorziening toevoegen.

Een van de doelen van de genoemde centrale metadata opslag is om te kunnen voldoen aan de Open Data filosofie en de metadata van objecten binnen de KB te kunnen delen met de rest van de wereld (met protocollen als OAI en SRU).

6.3 Gedigitaliseerde historische informatie

Wat betreft gedigitaliseerde historische informatie noemden de gesprekspartners een aantal voorbeelden om aan te tonen dat de metadata van deze gedigitaliseerde bestanden nog onvoldoende gestandaardiseerd en geharmoniseerd zijn:

- **Leeuwarder Courant:** de Leeuwarder Courant heeft haar eigen oude kranten gedigitaliseerd. Het blijkt lastig om de metadata hiervan tegelijkertijd aan te bieden met de door de KB gedigitaliseerde kranten. Wat betreft de basale, resource discovery metadata komende standaarden wel overeen, maar additionele metadata komen niet overeen. Het gaat dan vooral om metadata die mede de presentatie van het krantenartikel bepalen (structurele metadata). De KB volgt daarin hoge standaarden, die niet door iedereen gevolgd kunnen worden. Als men dan toch de metadata samenvoegt, dan moet men uitgaan van de kleinste gemene deler en verliest men dus (relevante) metadata. Daardoor is de KB op dit moment nog niet in staat om de metadata van alle gedigitaliseerde Nederlandse kranten geïntegreerd aan de gebruikers aan te bieden.
- **Staten-Generaal Digitaal:** de bestanden van de door de KB gedigitaliseerde Staten-Generaal Digitaal kunnen op dit moment niet in één omgeving aan de gebruikers worden aangeboden met de door de KB gedigitaliseerde kranten. De oorzaak ligt erin dat tot voor kort elk digitaliseringproject als een afzonderlijke entiteit werd beschouwd en elk project eigen standaarden gebruikte.
- **Kinderboeken:** Er zijn een aantal partijen in Nederland die kinderboeken hebben gedigitaliseerd en deze ter beschikking stellen. Men zou graag één platform willen realiseren, waarop de metadata van al deze gedigitaliseerde kinderboeken doorzoekbaar gemaakt worden. Ook hier staat een verschillende opzet van de metadata een dergelijk platform nog in de weg.

6.4 Strategie KB betreffende gedigitaliseerd historisch materiaal

De strategie van de KB richt zich erop om backoffice functies uit te voeren voor bibliotheeksector en voor de erfgoedsector, waarbij diensten gericht op de eindgebruikers deels worden overgelaten aan de andere bibliotheken. Diensten betreffen vaak gespecialiseerde eindgebruikeromgevingen, vormgegeven door gespecialiseerde bibliotheken en instituten, die direct contact hebben met deze gebruikersgroepen.

In het kader van deze strategie ontwikkelt de KB op dit moment een visie over de het digitale culturele erfgoed in Nederland. Men ziet vier domeinen: audiovisueel, museumobjecten, archiefmateriaal en publicaties. De KB wilde een coördinerende functie op zich nemen voor het domein publicaties (boeken, tijdschriften, kranten), voor coördinerende functies in de andere domeinen zijn instellingen als het Nationaal Archief, Beeld en Geluid en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed potentiële partners. Men voorziet een platform voor Erfgoed Nederland op nationaal niveau, waar de metadata vanuit de vier genoemde domeinen geïntegreerd worden en doorzoekbaar zijn. Vanuit dit platform worden de verschillende diensten bediend, zoals aanlevering van gegevens aan het internationale platform Europeana.

In het kader hiervan ziet de KB het als zijn taak om standaardisering en harmonisering van de metadata van gedigitaliseerde historische publicaties te bevorderen. Men wijst erop dat dit ingewikkelde problematiek is: er zijn verschillende soorten metadata (de gesprekspartners gebruiken een vergelijkbare indeling als weergegeven in paragraaf 2.2) en door de technische ontwikkelingen zijn deze metadata aan verandering

onderhevig. Standaardisering en harmonisering van de metadata zal een optimaal gebruik van deze materialen mogelijk maken. De centrale databank met metadata voor digitale content kan volgens de gesprekspartners daarin een belangrijke rol spelen.

6.5 E-depot

Wetenschappelijke digitale content

De Koninklijke Bibliotheek is een voorloper in de wereld met het eerste elektronische depot om de duurzame toegankelijkheid van digitaal materiaal te waarborgen. Het e-depot bevatte naast Nederlands materiaal veel wetenschappelijke informatie aangeleverd door internationale wetenschappelijke uitgevers met het oog op de duurzame archivering ervan. Naast de digitale content (full text) bewaart de KB ook de metadata ervan. Hoeveel digitale wetenschappelijke content in het e-depot overlapt met de door de UB's gelicentieerde digitale content is moeilijk precies te bepalen. Schattingen variëren van 50% tot 80%.

Werkwijze KB

De KB controleert niet of zij daadwerkelijk de gegevens van alle publicaties van een bepaalde wetenschappelijke uitgever ook ontvangt. Een dergelijke administratie wordt niet uitgevoerd omdat men de verantwoordelijkheid voor een volledige aanlevering bij de uitgever legt.

Toegankelijkheid e-depot

De uitgevers staan in principe niet toe dat de KB de aangeleverde gegevens voor langdurige archivering in het e-depot weer aan derden levert, tenzij zich bepaalde omstandigheden voordoen. Deze bepaalde omstandigheden worden ook wel 'trigger events' genoemd. Dit zijn omstandigheden, waarin een uitgever niet kan of wil aanleveren, terwijl de betreffende bibliotheek wel recht heeft op toegang tot de digitale content. Voorbeelden: een tijdschrift wordt gestopt, een uitgever gaat bankroet en dergelijke. De toegankelijkheid van het e-depot is momenteel als volgt geregeld:

- De KB mag de metadata van de toegeleverde content tonen in haar catalogus. Wanneer een gebruiker deze content wil raadplegen, moet deze zich binnen de muren van de KB bevinden.
- Een klein deel van de content in het e-depot is Open Access of wordt Open Access na een 'trigger event': dan wordt de betreffende content dus wel buiten de muren van de KB raadpleegbaar.
- E-books: momenteel hebben de uitgevers bepaald dat niemand deze mag raadplegen. Dit gaat eigenlijk tegen het beleid van het e-depot in: men wil geen 'dark archive' zijn, maar heeft voor de E-books voorlopig een uitzondering gemaakt met het oog op de nieuwigheid van het fenomeen.
- Pilotproject nieuwe dienst: er wordt binnenkort een pilotproject opgestart met de tijdschriftartikelen van Elsevier in het e-depot. Wanneer er een gebruiker aangeeft dat hij een privé persoon is, kan hij toegang krijgen tot het artikel via een pay-per-view systeem voor het tarief van zes euro.

Het e-depot en de voorgestelde centrale databank metadata digitale content

Het beleid is erop gericht om meer te doen met de content van het e-depot zonder de oorspronkelijke doelstelling van het e-depot uit het oog te verliezen. De voorgestelde centrale databank met metadata van digitale content zou in dit beleid goed passen: de Koninklijke Bibliotheek zou een belangrijk deel van de metadata van de wetenschappelijke informatie kunnen aanleveren. Wel wordt door de gesprekspartners opgemerkt dat de snelheid waarmee de metadata van het e-depot worden verwerkt en

het ontbreken van een toets op de volledigheid van de aangeleverde metadata naar hun inschatting niet voldoet aan de kwaliteitscriteria die de UB's aan deze metadata stellen met het oog op de behoeften van hun gebruikers. Om wel aan deze kwaliteitscriteria te kunnen voldoen zou extra menskracht nodig zijn, waarvan de kosten door de UB's mede gedragen zouden moeten worden.

7. Ontwikkelingen bij OCLC met het oog op de informatie-infrastructuur

7.1 Open Index en de GGC en WorldCat

WorldCat en rechten op metadata

OCLC heeft door een werkgroep van haar leden en na een uitgebreide consultatieronde een nieuw beleid vastgesteld voor de rechten op metadata in WorldCat. Dit is vormgegeven als een Code of Conduct waarin rechten en verantwoordelijkheden zijn gedefinieerd (zie bijlage A). Samengevat komt dit beleid neer op een non-restrictief beleid, waarbij de deelnemende bibliotheken en groepen bibliotheken en hun leveranciers gebruik kunnen maken van de metadata uit WorldCat. Het businessmodel achter WorldCat dient echter wel beschermd te worden: vandaar dat bijv. massale downloads en massale distributie van data uit WorldCat expliciet vooraf toestemming vereisen van OCLC.

GGC en rechten; Open Index

OCLC EMEA wil eenzelfde beleid voeren voor wat betreft de metadata van het GGC: zo non-restrictief mogelijk, zonder het businessmodel van het GGC aan te tasten. OCLC EMEA wil bibliotheken niets in de weg leggen, maar wil tegelijkertijd natuurlijk wel het businessmodel beschermen. WorldCat (en feitelijk ook het GGC) is dan ook geen open database ('public good'), maar een 'club good': van en voor alle leden.

Benadrukt moet worden dat dit een verandering is van het beleid tot nog toe ten aanzien van het GGC, dat historisch gezien wel vrij restrictief was. Ter bescherming van de belangen van de rechten van bibliotheken is in het verleden de Stichting Pica Database opgericht waar officieel de rechten op de data liggen het GGC (waarbij OCLC de exclusieve exploitatierechten heeft op de GGC data). Dit betekent dat een wijziging van het beleid door deze Stichting moet worden goedgekeurd. Op dit moment wordt door twee juristen bekeken hoe het beleid ten aanzien van de rechten voor de metadata voor het GGC vorm te geven in de geest van de Code of Conduct van WorldCat. De verwachting is dat dit voorstel voor de zomer van dit jaar is afgerond en aan de Stichting Pica Database kan worden voorgelegd.

De gesprekspartner geeft als voorbeeld van het nieuwe non-restrictieve beleid de inwilliging van een recent verzoek van de KB, waarbij men metadata uit het GGC wil gebruiken voor een nationale bibliografie met een eigen interface. De insteek is dat dit prima is zolang men deelnemer blijft aan het GGC. Een vergelijkbare situatie speelt er nu met de in ontwikkeling zijnde NBC: men koerst af op een oplossing waarbij de NBC een subset wordt van het GGC, waaraan men metadata van andere bronnen aan toe zou kunnen voegen⁹ zodat men het als één geïntegreerde oplossing aan de gebruiker kan aanbieden.

Het nieuwe beleid is erop gericht wat betreft het GGC een zo min mogelijk restrictief beleid voeren. Maar een totaal Open Index, waarbij een potentiële concurrent de gehele databank kan kopiëren en de gekopieerde databank kan gaan exploiteren, is niet mogelijk. Het is bijvoorbeeld wel mogelijk dat een klant van OCLC ook klant is bij een concurrent van OCLC en voor een toepassing van deze concurrent de metadata van het GGC (of WorldCat) gebruikt.

⁹ dit kan ook virtueel met moderne technieken.

Om dit nieuwe beleid vorm te geven, streeft de gesprekspartner ernaar de huidige regeling wat betreft de rechten op de metadata zoals die is afgesproken met de Stichting Pica Database en is opgenomen in de huidige consortiumovereenkomst GII (waaraan UKB en WSF deelnemen) in overleg en met instemming van alle partijen vervangen door de nieuwe regeling voor de zomer van 2011. Deze consortiumovereenkomst bevat reeds generieke bepalingen die voor alle bibliotheken in Nederland gelden en deze bepalingen zou de gesprekspartner graag in een masterovereenkomst voor de Gemeenschappelijk Informatie Infrastructuur Nederland willen zetten. Hieraan kunnen dan voor de verschillende categorieën bibliotheken specifieke afspraken worden toegevoegd zodat met deze categorieën specifieke overeenkomsten kunnen worden afgesloten over het gebruik van de GGC metadata: Openbare Bibliotheken (bijvoorbeeld over de NBC), universiteitsbibliotheken, HBO mediatheken en speciale wetenschappelijke bibliotheken.

7.2 Strategie OCLC en de rol van de GGC daarin

Integratie diverse categorieën content en de ontwikkeling geïntegreerd workflowsysteem

OCLC onderscheid drie categorieën content: gedrukt, digitaal zonder licentie (veelal gedigitaliseerd cultureel/historisch materiaal) en licensed materiaal (de e-journals en e-books van de veelal wetenschappelijke uitgeverijen). De discovery van deze drie categorieën materialen OCLC geïntegreerd laten plaatsvinden: het uniform discovery tool van OCLC (WorldCat Local) speelt daarop in (overigens ook de uniforme discovery tools van de andere leveranciers). Momenteel is de workflow voor deze drie categorieën content heel verschillend en vindt plaats in verschillende workflowsystemen. OCLC (evenals Ex-Libris) is bezig met het ontwikkelen van een geïntegreerd workflowsysteem ‘in the cloud’ dat met alle drie categorieën materialen overweg kan.

Strategie WorldCat

Het bovenstaande vertaalt zich ook naar een strategie voor WorldCat: hierin zitten nu meer dan 200 miljoen unieke boektitels. Men is nu al vier jaar bezig om een inhaalslag te maken voor wat betreft digitale en licensed digitale content: inmiddels zijn de metadata van circa 800 miljoen elektronische artikelen ingelezen. Ook heeft men de inhoud van de repositories (via OAIster) ingelezen in WorldCat (evenals bijvoorbeeld Hathi Trust). Sinds vorig jaar is er ook een interface waarmee bibliotheken zelf kunnen uploaden naar WorldCat. Kortom, de strategie van WorldCat is om een zo compleet mogelijke index te worden voor alle drie categorieën content. Men heeft nu ook overeenkomsten met grote partijen zoals Elsevier, JStor, EBSCO om metadata van hun producten te laden in WorldCat.

WorldCat terminologie

- WorldCat is de totale datacontainer.
- WorldCat.org is het wereldwijd vrij toegankelijke ‘view’ op de database
- WorldCat Local is een view op je eigen data voor een bibliotheek (inclusief de toegang tot alle gelicentieerde content waar de bibliotheek toegang toe heeft; de “eigen” data dus in de meest brede zin van het woord).

GGC en WorldCat

Met alle beschreven ontwikkelingen van WorldCat, wat is dan nog de betekenis van het GGC? De gesprekspartner stelt dat OCLC Amerika geheel is toegespitst op het Marc 21 formaat. Europa, met landen als Nederland (Pica formaat), Duitsland en Frankrijk (Unimarc) zijn dat (nog) niet. OCLC EMEA heeft CBS software waarmee men gemakkelijk verschillende formaten kan hanteren en de verschillende ‘union catalogues’ kan beheren. Met behulp van het SRU protocol worden de gegevens dan doorgeseind naar WorldCat (en gematched en gemerged). Ook is het mogelijk om de metadata vanuit WorldCat weer terug te krijgen met verrijkingen (bijvoorbeeld met de Library of Congress code). Vanwege het bovenstaande blijven de CBS datahubs (zoals het GGC) een zinvolle functie vervullen, in elk geval voor de middellange termijn.

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

- **Universiteitsbibliotheken schakelen over naar een uniform discovery tool:**
De universiteitsbibliotheken schakelen over op uniforme resource discovery tools, enorme zoekindexen (meer dan een half miljard items) van wereldwijde leveranciers, die gemakkelijk geïntegreerd kunnen worden in de huidige en toekomstige digitale bibliotheekvoorzieningen van de UB's en zowel op het vlak van de bedrijfsvoering als voor de gebruikers (frontoffice) aantrekkelijke voordelen bieden. Een centrale databank voor metadata voor digitale content past niet in deze ontwikkeling en deelname daaraan wordt daarom door de meeste gesprekspartners van de UB's om die reden afgewezen.
- **Voor wetenschappelijke informatie is zoeken niet het probleem maar toegang:**
 - *Zoekmogelijkheden:* er zijn diverse open zoekmogelijkheden voor het brede publiek om wetenschappelijke informatie te zoeken zoals Google Scholar of Worldcat. Ook de genoemde uniforme discovery tools van de universiteitsbibliotheken zijn publiek toegankelijk. Het knelpunt ligt in de toegang tot de wetenschappelijke informatie voor buitenuniversitaire gebruikers.
 - *Open Access:* binnen de wetenschappelijke wereld is de Open Access beweging sterk in opmars. Deze beweging streeft er naar om de wetenschappelijke informatie vrij toegankelijk voor iedereen te maken. De universiteitsbibliotheken spannen zich in om deze beweging tot een succes te maken, onder meer door de wetenschappelijke output van de onderzoekers van hun eigen universiteit Open Access ter beschikking te stellen via repositories. Deze repositories en andere Open Access publicatiemogelijkheden maken dat een belangrijk deel van de wetenschappelijke informatie al vrij toegankelijk is. Niettemin is het overgrote deel nog niet vrij toegankelijk. Universiteitsbibliotheken betalen hoge bedragen voor licenties op wetenschappelijk informatie, waarbinnen de UB's deze informatie uitsluitend toegankelijk mogen maken voor de eigen achterban en voor zogenaamde 'walk-in users'.
 - *Pay-per-view:* de meeste uitgevers hebben een pay-per-view systeem voor niet-licentiehouders. De bedragen per artikel variëren dan van € 20 tot € 35; de gebruiker dient bovendien voor iedere transactie separate administratieve handelingen te verrichten. De Koninklijke Bibliotheek heeft een overeenkomst gesloten met een grote commerciële uitgever (Elsevier) om in een proefproject artikelen uit Elsevier tijdschriften opgeslagen in het e-depot voor een bescheiden bedrag (€ 6) voor privépersonen beschikbaar te stellen. Wanneer een dergelijke prijsbeleid ook door andere uitgevers zou worden gevoerd, kan een deel van de wetenschappelijke informatie beter bereikbaar worden voor buitenuniversitaire gebruikers.
- **De huidige situatie wat betreft digitale content bij Openbare Bibliotheken is gefragmenteerd en niet gebruikersvriendelijk, zowel wat betreft zoeken als wat betreft toegang:**
 - *Fragmentatie:* de huidige situatie wat betreft de (metadata van) de digitale content binnen de OB sector is gefragmenteerd. Er zijn drie

- inkoopkanalen: de centrale inkoop door de landelijke inkoopcommissie, het door SURFdiensten verzorgde aanvullende pakket (voor Plusbibliotheken) en door individuele bibliotheken aangeschafte digitale content. De meeste metadata van deze digitale content worden via verschillende kanalen opgenomen in de Aquabrowser, maar in een aantal gevallen niet vanwege auteursrechtelijke of technische redenen.
- *Niet gebruikersvriendelijk*: de tot dusver afgesloten licenties staan het thuisgebruik voor OB leden van de digitale content niet toe: men kan de informatie in veel gevallen thuis dus wel vinden (via de Aquabrowser), maar niet raadplegen.
 - **In de nieuwe digitale infrastructuur van Bibliotheek.nl voor OB's wordt een stroomlijning van de metadata voor digitale content en de mogelijkheid tot thuisgebruik ervan nagestreefd:**
 - *Bibliotheek.nl*: Bibliotheek.nl richt op dit moment een nieuwe digitale infrastructuur in voor de OB sector. In deze nieuwe infrastructuur wordt een stroomlijning van de metadata van digitale content voorzien, waardoor een einde komt aan de huidige fragmentatie. Tevens wordt ingezet op de mogelijkheid om thuisgebruik van digitale content door OB leden toe te staan. De voorgestelde centrale databank met metadata voor digitale content past in de nieuw te ontwikkelen infrastructuur. Alle gesprekspartners uit de OB sector steunden het idee dan ook.
 - *Prioritering*: voor wat betreft de soort digitale content dat men voor de OB sector graag ontsloten ziet, tekent zich de volgende prioritering af: (1) digitaal audiovisueel materiaal en digitaal/gedigitaliseerd cultuurhistorisch materiaal en (2) wetenschappelijke informatie.
 - **De situatie wat betreft digitale/gedigitaliseerde vrij toegankelijke content op het gebied van cultuur en historie is onbevredigend wat betreft het zoeken**
 - *Harmonisatie van metadata en integrale zoekfunctie*: metadata van gedigitaliseerde culturele of historische content zijn op dit moment onvoldoende geharmoniseerd, waardoor het integraal zoeken naar deze informatie moeilijk te realiseren is. De Koninklijke Bibliotheek streeft naar een dergelijke harmonisatie voor wat betreft publicaties - in samenhang met andere erfgoedinstellingen die deze harmonisatie voor de digitale archieven en digitaal audiovisueel en museaal erfgoed nastreven. Men beoogt tot een Nationaal platform te komen voor deze content, die integraal zoeken mogelijk maakt en waar vanuit diverse gebruikersomgevingen (zoals Europeana) kunnen worden gevuld. De voorgestelde centrale databank met metadata voor digitale content past in dit streven.
 - **Positie van de GGC als onderdeel van de Nationale informatie-infrastructuur verandert ten positieve door het nieuwe non-restrictieve beleid van OCLC:**
 - *Rechten*: De rechtenkwestie - wat mogen bibliotheken wel en niet met de in het GGC ingevoerde metadata – heeft lange tijd het zicht op de huidige nationale infrastructuur vertroebeld. Het nieuwe beleid van OCLC EMEA lijkt hierin belangrijke nieuwe ruimte te scheppen door veel restricties op gebruik en hergebruik te laten varen. Dit nieuwe beleid wordt op korte termijn nader uitgewerkt en vormgegeven. Dit geeft nieuwe kansen voor een rol van het GGC en/of voor de gegevens in het GGC in de nieuwe informatie-infrastructuur.

8.2 Aanbevelingen

Voor wat betreft draagvlak voor de centrale databank met metadata voor digitale content kunnen de hierboven vermelde conclusies uit het onderzoek als volgt samengevat worden:

- Voor de universiteitsbibliotheken past een centrale databank met metadata voor digitale content *niet* in de ontwikkeling van hun digitale bibliotheek.
- Voor de openbare bibliotheken past een centrale databank met metadata voor digitale content in de ontwikkeling van hun digitale infrastructuur en de verbetering van de beschikbaarstelling van digitale content.
- Voor de Koninklijke Bibliotheek past een centrale databank met metadata voor digitale content in hun streven naar een integrale zoekfunctie voor gedigitaliseerde historische materialen.

Op basis hiervan wordt een aanpak voor de ontwikkeling van de centrale databank met metadata voor digitale content voorgesteld met de volgende elementen:

- **Wat betreft de opzet van de centrale databank metadata digitale content:**
 - *Zoeken:* Een integrale zoekfunctie op digitale informatie op nationaal niveau zal in de behoeften voorzien van Openbare Bibliotheken en van de Koninklijke bibliotheek
 - *Content:* De volgende prioritering wordt voorgesteld voor wat betreft de inhoud:
 - publieksinformatie (interessant voor een breed publiek, onder andere het huidige materiaal ingekocht door de landelijke inkoop commissie)
 - digitaal/gedigitaliseerd cultuurhistorisch materiaal, waarbij in eerste instantie publicaties (KB) en audiovisueel materiaal (Beeld en Geluid) ontsloten en toegankelijk wordt gemaakt en in latere fasen ook museale en archiefmaterialen.
 - digitale wetenschappelijke informatie, voor zover deze Open Access toegankelijk is of tegen een laag tarief beschikbaar kan worden gesteld (KB proefproject met Elsevier)
 - *Toegang:* een mengeling van vrij toegankelijk materiaal, materiaal dat voor leden van de Openbare Bibliotheken of de Koninklijke bibliotheek toegankelijk is, en materiaal dat via pay-per-view voor een speciaal tarief toegankelijk is.
- **Wat betreft de totstandkoming van de centrale databank metadata digitale content:**
 - *Initiatiefnemende partijen:* De Koninklijke Bibliotheek en de OB sector dienen het initiatief te nemen in de opzet van de centrale databank metadata digitale content. De huidige activiteiten van Bibliotheek.nl wat betreft het opbouwen van een nieuwe digitale infrastructuur voor de openbare bibliotheken bieden daarbij een ‘window of opportunity’ om een snelle start te maken.
 - *Gebruik bestaande bouwstenen:* De meeste gesprekspartners dringen aan om zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande infrastructuur en leveranciers bij de opzet van de centrale databank. Het nieuwe beleid van OCLC EMEA met betrekking tot rechten op de data in het GGC geeft

meer ruimte om gebruik te maken van zowel de inhoud (metadata) als de bestaande bouwstenen van de huidige informatie infrastructuur bij het opzetten van de databank. Het nieuwe beleid van OCLC EMEA lijkt de meeste kwesties voor gebruik en hergebruik op te lossen, maar de principiële kwestie van ‘vendor lockin’ niet. Er lijken technische mogelijkheden te zijn om deze principiële kwestie (deels) te omzeilen door de metadata uit het GGC niet in dezelfde databank onder te brengen als de ‘nieuwe’ metadata van de digitale content, maar deze ‘op afstand’ te integreren zodat het voor de gebruiker wel als een geheel overkomt.

- *Financiële randvoorwaarden:* Wat betreft de financiële randvoorwaarden voor de totstandkoming van de centrale databank metadata digitale content wordt door een aantal gesprekspartners uit de OB sector gesteld dat e.e.a. niet meer mag kosten dan wat er op dit moment besteed wordt aan de diverse leveranciers door de openbare bibliotheken gezamenlijk.

Bijlage A: Record use policy van OCLC

overgenomen uit: <http://www.oclc.org/worldcat/recorduse/policy/default.htm>

A. Rights

OCLC members who have extracted WorldCat data representing, or enriching the records for, their own holdings from the WorldCat database have the right to:

1. Load or incorporate such data into their library catalogs, or their discovery or resource-sharing systems, and into other intra-institutional services.
2. Use such data for purposes of supporting library collections' discovery and resource sharing; bibliographic verification; private study, learning, and teaching; and academic and scientific research.
3. Transfer or make available such data to individual scholars for their personal academic or scientific research or study, to [library consortia](#) or public agencies working on behalf of libraries, or to other libraries and educational, cultural or scholarly institutions (e.g., museums, archives, historical societies, research institutes), whether these institutions are members or non-members of OCLC, for these organizations' institutional or collaborative re-use. In these cases, the transfer or making available of WorldCat data and its subsequent uses (including copying, displaying, publishing, modifying, reformatting, and/or creating works or services from) should be carried out in keeping with [OCLC member community norms](#), OCLC's [public purpose](#), and this policy's intent.
4. Transfer or make available WorldCat data representing their own holdings to [agents](#) they retain to perform services on their behalf that directly benefit the OCLC member (e.g., peer or consortial resource sharing, automated authority control, increased visibility of collections).
 - a. In these cases, OCLC members should ensure that a written agreement exists with any such agent that limits the agent's use of WorldCat data to performance of the services contracted for by the OCLC member. Sample language for such agreements between members and their agents may be found in [Appendix 1](#) below.
 - b. If they also benefit the OCLC cooperative, other uses, transfers, or aggregations of WorldCat data representing a member's own holdings that serve the business purposes of an OCLC member's agent are encouraged, subject to the terms and conditions of a mutually acceptable separate agreement between the agent and OCLC. A general description of the current terms and conditions of such agreements can be found in [Appendix 2](#) below.

B. Responsibilities

It is the responsibility of OCLC members to:

1. Abide by this policy, and ensure awareness of it both within their institutions and on the part of their agents, their cooperatives, and other organizations to which they make their data available.
2. Contribute and maintain bibliographic and holdings data consistent with the standards and [guidelines](#) adopted by the OCLC cooperative.
3. Make reasonable efforts to ensure that their contributions to WorldCat do not violate the rights of any third party.
4. Make reasonable efforts to attribute the OCLC cooperative as a contributor in works or services based substantially on WorldCat data.
5. Make reasonable efforts to ensure that the subsequent re-use and transfer of their WorldCat data by non-members is consistent with this policy and OCLC's public purposes and supports the long-term viability and utility of WorldCat.
6. Encourage and practice responsible use of OCLC systems and services, including:
 - a. not permitting unauthorized use of their OCLC logons or passwords;
 - b. not engaging in mass downloading from WorldCat without OCLC's prior written consent;
 - c. not engaging in mass distribution of data directly from WorldCat to non-members without OCLC's prior consent;
 - d. not engaging in other activities that diminish the value of WorldCat to the OCLC cooperative.